

Barabás Lajos:

Gondolatok Botos Péter üvegszobrai között

Ez a kiállítás bizonyos értelemben retrospektív, életművet áttekintő kiállításnak is tekinthető, ugyanis a kiállított szobrok egy megtett út – amit akár változásnak vagy fejlődésnek is nevezhetünk – állomásait is jelenthetik. A dolog sajátossága, hogy a történések, az út állomásai nem időrendben követik egymást. Vannak vissza-visszatérő motívumok, gondolatok. A számomra előremutató művet követheti egy visszatekintő, azt pedig egy megújító.

Mit tekintek én indulásnak, az út kezdetének? Péter első szobrait zárt elemi formák, az egymáshoz kapcsolódó, polírozott felületek sűrű ritmusa, az optika törvényeivel való játék, a színek jelzés értékű használata jellemezte. Aztán megjelentek a nyitott kockák, amiknél elámulhattunk a viszonylag keskeny négy határoló oldal élében tükröződő finom, szinte elképzelhetetlen vonaljátékon, az oldalak – mozgásunk közbeni – tömeg, mélység, szín és fény változásán, valamint a két oldal közé zárt üres téren, annak optikai szokatlanságán, jelentőségén. A nyitott kocka és a kocka sorozat egyfajta végpontnak tűnt. Mit lehet, mit tud ezután csinálni? Variálni a kockát, esetleg áttérni egyéb térbeli alapformákra, üveglapokból elkészíteni a geometria tankönyv ábráit?

Péter más utat választott. A Möbiusz sorozat tagjait a lehető legkevesebb elem használata, a részben nyitott és egyben „levegős”, áttört forma, a tömörszerű anyaghasználat és a színek tömbként kezelése jellemzi. A szobrok nagyobbak, sokszínűbbek lettek. Mattított és polírozott felületek, a meghatározott síkok és a vonalak, az áttetszőség és a legtisztább átlátszóság képeznek ellentétet, játszanak egymással és a nézővel. Anyaguk, üvegségük részben oldja, részben erősíti a geometrikus absztrakt vagy konkrét művészetben megszokott formákat és azokat új elemekkel gazdagítja. Önálló, tiszta, senki máséra nem hasonlító szobrok ezek, amik üvegből készültek.

Ami változatlan munkáiban: a szobrok anyaga optikai üveg, megmunkálásuk hidegen, vágva, csiszolva, polírozva, ragasztva történik.

Péter művészeti szellemi háttérét a konstruktív, a geometrikus absztrakt művészet és a kortárs üvegművészet jelenti. Ez a tudás könyvekből és az internetről jórészt megszerezhető, de nagyon lényeges a többi művésszel és a gyűjtőkkel való kapcsolat. Számára és több magyar üvegművész számára az Üvegpiramis Galéria, annak kiállításai viszonyulási pontot jelentenek. Ezek nem múzeumi vagy más kiállítások. Itt a művek találkoznak magyar és külföldi kortárs üvegművészek tárgyaival és naponta megmérettetnek. Művészi értékben és eladási árban, magyar és külföldi vásárlónak, gyűjtőnek egyaránt. Úgy tűnik, a magyar üvegesek jelentős részének inspiráló ez az együttműködés, mert olyan minőségű műveket láthatunk ma, amelyeket korábban csak remélni mertünk, de nem láttunk.

Technikai dolgokról, azt hiszem, most nem érdemes túl sokat beszélni, de viszonyítási alapként egy megjegyzés: a nagyvilágban az üvegesek között az optikai üvegből készült szobroknál a 12-14 centiméteres nagyság – amit inkább kicsinységnek nevezhetnénk – teljesen elfogadott. Ezzel szemben Péter nyugodtan elmondhatja magáról, hogy neki van 20, 30, sőt több mint negyven centis szobra is.

Mondhatjuk erre, hogy nem a méret a lényeg, amiben van is igazság, de ha megnézzük egy-egy nagyobb munkáját, elismerhetjük, ha nem is a nagyság a lényeg, de adott esetben lényeges lehet. A szobor kifejező erejéhez, összhangjához, művészi értékéhez, hatásához hozzátartozik a mérete. Nem felejtethetjük el: a gyémánt briliánsná csiszolásához viszonylag sokan értenek a világon, de egy 10 karátos gyémánt már csak nagy mester kezébe kerülhet, a 40 karát feletti briliánsok pedig saját névvel, „élettörténettel” bírnak, megtisztelés és páratlan esemény, ha valaki részt vehetett a megmunkálásában.

A gyémánt említése nem véletlen, az optikai üveg különleges, értékes, drága anyag. Létrejött az 1800-as évekhez, művészi használata pedig a kortárs üvegművészet kialakulásához, az 1960-as évekhez kapcsolódik. Rendkívüli tisztaságú, adott színben is nagyon eltérő súlyú, fénytörésű és tulajdonságú anyag. A színeket térben jeleníti meg és páratlan színátmenetekre, árnyalatok megjelenítésére képes.

Tisztasága, szépsége azonban azonnal leleplezi a testi vagy szellemi restséget. Alkotó szellem, művészi gondolat nélkül élettelen anyagként jelenik meg, de a rossz kivitelezés is a sárba taszítja.

A szobor ideájához tartozó konkrét anyag, színének és fénytörésének, a követendő technológiának a kiválasztása csak a szobor alkotójának sokrétű tudásával, elkészítésük csak magas technikai-technológiai színvonalon, a szobrász és a kivitelezők legteljesebb odaadásával lehetséges. Péter és csapata több mint 10 éve a napi ipari munkákon edződik. Ennek a monotonitását lazítja és a tudást növeli a különböző iparművészeti jellegű díjak készítése, ami szélesebb körben ismertté tette műhelyüket. Igazi szakmai kihívás, ünnepi alkalom számukra a szobrok kivitelezése.

Amikor Péterrel a kiállításról, annak címéről gondolkodtunk, valami többértelmű és az alkalomhoz illő címet keresve, egyszer csak beugrott a fényűzés. Kifejezve, hogy az üveg, különösen az optikai üveg, a fényben él igazán, akkor mutatja meg magát. Kifejezve azt is, hogy az optikai üveg, a belőle készült szobor nem a mindennapoké, ez nem ablak vagy italos üveg, ez nagyértékű tárgy, amit nem mindenki és nem mindenkor engedhet meg magának. Fényűzés, luxus.

Később, gondolkodva a kiállításról, nézve Péter szobrait, rádöbbenem, a fényűző kifejezés Péterre két szempontból is érvényes:

– Kutatja és ismeri az optikai üveg tulajdonságait, szobraiban felhasználja azokat gondolatai kifejezésére. Becsalja és űzi a fényt, hogy az életre keltse szobrait.

– Megengedi magának a szabadság, a szabad alkotás luxusát, örömét, hogy azt csinálja, amit szeret, azokkal barátkozik, akiket szeret, hogy úgy él és azokkal, akiket szeret.

Fényűzés az élete.